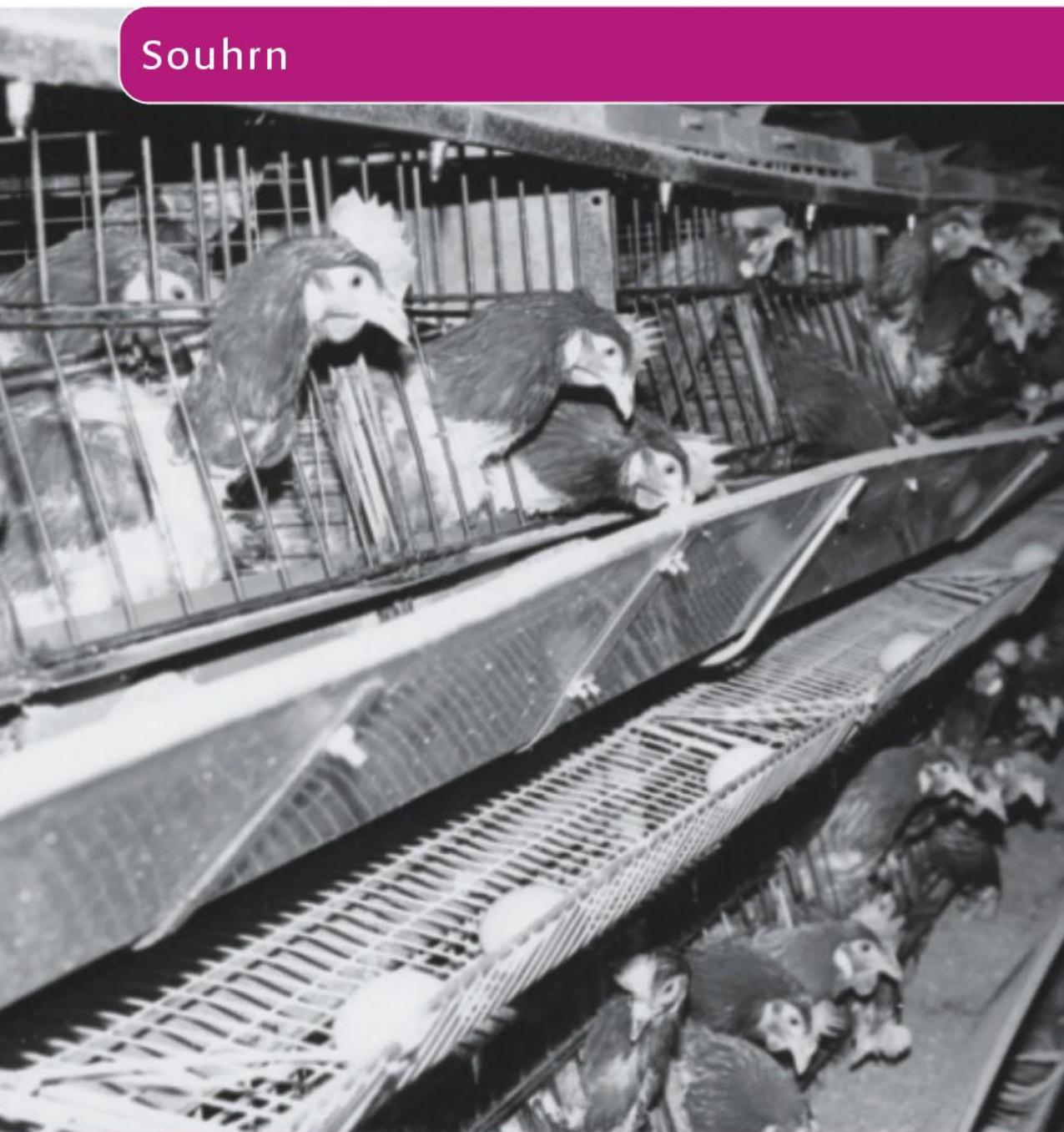

ZACHOVÁNÍ ZÁKAZU KLECÍ NEZDOKONALENÝCH OD ROKU 2012.

Cesta vpřed pro vaječný průmysl v EU.

Souhrn

Většina slepic, tzv. nosnic, je v Evropské unii chována v klecích. Klece jsou tak malé, že slepice nemohou ani roztáhnout křídla. Existují klece nezdokonalené a klece obohacené. Chov slepic v klecích nezdokonalených má být v EU zakázán od 2012, ale část vaječného průmyslu se domáhá jeho odložení. Tento souhrn přináší informace o tom, že vědecká zkoumání a názor veřejnosti důrazně podporují zavedení zákazu bez odkladů z důvodu zajištění dobrých životních podmínek (welfare) slepic.

Úvod

V Evropské unii je přes 400 miliónů slepic, tzv. nosnic. Z nich je přibližně 88 % stále drženo v klecích. Směrnice z roku 1999 zakazuje použití nezdokonalených (konvenčních) klecí od 1. ledna 2012. Směrnice znamená historické vítězství pro welfare (dobré životní podmínky) zvířat. Ale ohromný přínos tohoto důležitého předpisu je nyní ohrožen, neboť průmysl se domáhá odložení zákazu. Oficiální zdroje uvádí až o 10 let. To by odsoudilo dalších přibližně 3,5 miliard slepic k uvěznění, deprivaci a strádání.

Chov v klecích nezdokonalených (neobohacených, konvenčních) poskytuje slepicím životní prostor menší než je velikost listu papíru A4. Slepice jsou namačkány jedna na druhou, umístěny v holé prázdné drátěné kleci, mohou jen vpředu klece z pásových dopravníků přijímat krmivo, v zadní části klece padají na dopravník snesená vejce.

Druhým typem jsou klece obohacené (zdokonalené). Mají být v EU náhradou za předchozí klece a to i po roce 2012. Věříme však, že i ony budou časem zakázány. Slepice zde musí mít k dispozici hnízdo, bidýlko, podklad s materiálem na popelení, vybavení na obrušování drápů a životní prostor o něco větší než je zmíněná velikost listu papíru formátu A4. I tak však stráví celý svůj život, den za dnem, uvězněné v kleci.

Intenzivní zemědělský průmysl v EU se obává, že zákaz užití nezdokonalených klecí způsobí zvýšení produkčních nákladů. To by jej vystavilo rizikům dovozu levných vajec nespĺňujících standardy EU. Rizika by také mohla zvýšit redukce importních tarifů, která může být odsouhlasena v rámci jednání Světové obchodní organizace (WTO). Tato zpráva ale ukáže, že zákaz může být úspěšně zaveden v roce 2012 bez poškození živobytí producentů vajec v EU.

Evropská unie přijala v roce 1997 právně závazný Protokol, který uznává zvířata jako citící bytosti. Protokol požaduje, aby EU a její členské státy při přípravě a zavádění strategií v zemědělství braly plně v úvahu požadavky welfare zvířat. Věříme, že EU nemůže ignorovat velké množství důkazů o strádání slepic v holých klecích, jenž jsou podporovány jak názorem veřejnosti tak také závěry odborných poradců Evropské komise Vědeckého výboru pro zdraví a welfare zvířat (Scientific Panel on Animal Health and Welfare). Věříme, že zákaz užití nezdokonalených klecí bude zaveden bez odkladů v roce 2012.

Omezení přirozeného chování v kleci

Slepice se snaží dostat k hnízdu v rámci motivačního pokusu.

Nedostatek prostoru v holé kovové kleci zabraňuje slepicím, aby projevila přirozené způsoby svého chování včetně vytvoření hnízda, hledání potravy, popelení, hřadování a dalších základních pohybů jako je protažení a mávání křídly. Výzkumy ukázaly, že slepice vyvine velké úsilí, aby se mohla dostat k hnízdu, stélivu pro klování, k hrabání a popelení se, bidýlku (zvláště před večerem) a do většího prostoru. Slepice je například schopná překonat velkou námahu (např. vmáčknutí se skrz malý otvor nebo otevření dvířek), aby mohla snést vejce do hnízda. Zkoumání také ukázala, že slepice se bude podstatně více snažit najít si cestu k hnízdu než hledat zdroj potravy, i když je několik hodin bez krmení.

Stavění hnízda

V přirozených podmínkách si slepice najde kryté místo a postaví si hnízdo. Jeden z největších behaviorálních problémů pro slepice zavřené v kleci je frustrace, pokud nemůže snášet vejce do hnízda. Pokud je slepice připravena o možnost najít si vhodné místo pro hnízdo začne se chovat abnormálně. Dostaví se pocit úzkosti, který se projeví zrychlením pohybů a neklidem nebo stavěním hnízda naprázdno.

Slepice trpí, pokud nemohou snášet vejce do hnízd a všechny by tudíž měly mít možnost hnízda používat.

Slepice na hnízdě v neklecovém chovu.

Popelící se slepice ve volném chovu.

Hledání potravy a popelení

V přirozených podmínkách stráví slepice polovinu z doby, kterou nespí, hledáním potravy. K hledání potravy jsou motivovány, i když mají k dispozici adekvátní krmení. Také projevují tzv. udržovací chování včetně čištění svého peří a popelení. Mají silnou motivaci popelit se. V neomezujících podmínkách se bude popelit každý druhý den a každé popelení zabere skoro půl hodiny.

V prázdném prostoru klece nemají slepice přístup ven na zeminu nebo k dispozici stelivo pro hrabání a popelení. Nedostatek příležitosti k projevení průzkumného potravního chování může způsobit přesměrování jejich klovacího chování směrem k dalším slepicím ve formě škodlivého vyklovávání peří. Bez možnosti využití steliva či hlíny také předstírají popelení, ale jsou pak deprimované jeho neefektivností.

Slepice trpí, pokud si nemohou hledat potravu a popelít se, a proto by všechny nosnice měly mít k dispozici sypký materiál, ve kterém by mohly projevít toto své přirozené chování.

Hřadování

V přirozených podmínkách slepice během noci hřadují kvůli ochraně před zemními predátory. Pro hřadování na vyšší větvi mají silně vyvinutý instinkt. Slepice, které nemají možnost využít bidýlko jsou znepokojené a zvyšují pohybovou aktivitu za šera. V prázdné kleci nemají žádnou možnost hřadovat a jsou tak nedobrovolně nuceny strávit ve stoje na pletivu celý svůj dospělý život.

☞ **Slepice trpí, pokud nemají příležitost hřadovat a všechny slepice by proto měly mít možnost využít zvýšených bidýlek.**

Hřadující slepice v neklecovém systému.

Tato fotografie se slepicí s roztaženými křídly ilustruje, jak těsné podmínky jsou v kleci.

Nedostatek místa

Každá slepice v kleci má k dispozici prostor pouze 550 cm², to je velikost menší než rozměr papíru A4. Slepice se nemohou pohybovat tak jak potřebují, roztáhnout křídla a mávat jimi, dokonce ani se otočit bez obtíží.

Všechny nosnice by měly mít dostatečný prostor, který jim umožní provádět jejich přirozené pohyby a modely chování.

Omezující prostředí klece způsobuje slepicím chronický stres, protože jsou umístěny těsně u sebe. Násilné umístění slepic tak blízko sebe ruší normální sociální vztahy a slepice se budou neustále snažit, aby byly od sebe dále.

Slepice by měly žít v dostatečném prostoru, který jim umožní být součástí normálních sociálních vztahu a separaci.

Vědecký výbor pro zdraví a welfare zvířat (The Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW)) byl Evropskou komisí požádán, aby vedl podrobné přezkoumání welfare slepic nosnic v různých systémech ustájení. Podle jeho názoru, publikovaném v roce 2005, jsou holé klece vyloučeny z přijatelných způsobů chovu slepic na základě omezení jejich chování v tak malé kleci. Výbor uvádí, že jeden z největších problémů pro welfare slepic v konvenční kleci je „nemožnost projevít nejdůležitější formy chování včetně hnízdění, hřadování, hledání potravy a popelení. Pokud slepice nemůže projevít tyto modely chování nejvyšší priority, je výsledkem závažný pocit úzkosti frustrace nebo deprese či zranění, což škodí jejich welfare“. Výbor proto doporučuje: „Způsoby chovu by měly slepicím umožnit provádění nejdůležitějších typů a modelů jejich přirozeného chování“.

☞ **Nyní již existuje velké množství přesvědčivých důkazů o tom, že slepice v kleci trpí, protože nemohou projevít své přirozené způsoby chování. Použití klecí pro chov slepic by proto mělo být ukončeno jako jedna z nejnaléhavějších záležitostí.**

Zdravotní problémy a zranění v kleci

KŘEHKÉ KOSTI

Náročné požadavky intenzivního zemědělství na vysokou snášku vajec vytvářejí veliký tlak na rezervy vápníku u slepic. Slepice v kleci nemá možnost pohybu pro udržení pevnosti kostí a tak jim kosti křehnou, což je známé jako osteoporóza nebo vyčerpání nosnic. Jedná se o přímý důsledek nemožnosti pohybu v kleci. Osteoporóza je příčinou přibližně jedné třetiny úhynů slepic v klecích a toto umírání trvá dlouho a je bolestivé. Postižená slepice je chromá a pokud si ji obsluha nevšimne, umírá pomalu v zadní části klece. Slepice jsou poráženy asi po roce snášky. Jejich kosti jsou natolik slabé, že přibližně 30 % slepic z klecí trpí následkem manipulace a přepravou na jatka zlomeninami.

☞ Je zcela nepřijatelné chovat slepice v prostředí, kde je pohyb tak omezený až z toho jejich kosti křehnou a tím zřejmě také trpí zlomeninami. Všechny nosnice by měly mít možnost se volně pohybovat a protahovat.

Tato ex-klecová slepice zřetelně trpí zlomeninou nohy.

BĚHÁKY A POŠKOZENÍ DRÁPŮ

Když přijde čas porážky, zjistí se, že slepice v kleci mají často poraněná a deformovaná chodidla, následkem poškození způsobeným trvalým stáním na šikmém drátěném pletivu. V přirozených podmínkách směřují drápy směrem dolů, slouží k hrabání. V kleci drápy přerůstají, kroutí se a lámou.

Mohou být také velmi ostré a působit poranění, což může být příčina vypuknutí kanibalismu. Několik slepic může klovat do jiné, z klece není úniku a smrt napadené slepice je často výsledkem.

Nově zaváděné klece v EU musí mít nyní pruh s drsným povrchem, aby se o něj mohly drápy obrušovat. To ale pouze oddálí symptomy namísto určení základní příčiny problému: nedostatku možností pro pohyb a přirozený způsob chování, kdy jsou drápy otočeny směrem dolů.

☞ Všechny slepice by měly být v takovém prostředí, ve kterém se mohou volně pohybovat a hledat si potravu a jejich drápy budou v dobrém stavu.

Alternativy klecí

Obáváme se, že po zákazu užití nezdokonalených klecí, začne mnoho producentů využívat klece tzv. obohacené. Tyto klece mají hnízda, bidýlka a sytký materiál jako podestýlku, ale nemohou překonat mnoho problémů, které přímo souvisí s chovem slepic v klecích. Domníváme se, že zemědělci by se proto měli zaměřit na použití humánnějších způsobů chovu např. chovy s výběhem, kde mají slepice možnost přirozeného chování.

Domníváme se, že hlavním faktorem v rozhodování o vhodnosti způsobu chovu by měla být schopnost metody chovu zajistit dobré životní podmínky. Mnoho z problémů pro zajištění welfare slepic vychází přímo ze samotného užití klecí. A tak, i když je dobré vedení chovu, je velmi nízká možnost zajištění nutného welfare. Stupeň zajištění welfare může být nízký také u neklecových chovů, ale pokud je způsob ustájení a vedení dobrý, je také potenciál na zajištění řádného welfare vysoký.

☞ Povoleny by měly být pouze neklecové způsoby chovu slepic, jelikož pouze tyto systémy mají vyšší welfare potenciál.

Výměna za více humánnější způsob chovu sebou přinese i vyšší náklady. Tato zpráva ukáže, jak mohou být tyto náklady vyrovnány bez snížení úrovně životy producentů vajec v EU.

Ekonomika zákazu užití nezdokonalených klecí v EU

Vyprodukování vejce z volného chovu stojí asi o 2,6 eurocentů více než vejce z klece, a vejce z halového chovu přijde navíc o 1,3 eurocentů. Zemědělci by neměli být ponecháni napospas při řešení finanční zátěže vyšších nákladů. Vyšší náklady mohou být hrazeny kombinací vládní podpory a o něco vyšší cenou pro zákazníky. Pro zákazníka by cena navíc měla tvořit pouze několik eurocentů týdně.

Vyšší náklady spojené s produkcí vajec z halových a volných chovů jsou více než kompenzovány vyšší cenou, kterou obdrží producenti. Ve výsledku obdrží producenti vajec z těchto chovů lepší hrubý zisk a čistou marži než producenti vajec klecových. Šikovný marketing by měl zabezpečit lepší příjmy pro producenty neklecových vajec, až začne platit zákaz chovu slepic v nezdokonalených klecích.

Nedávné studie ukázaly, že odhadované netržní výhody převažují náklady vyplývající ze zákazu. Studie použily hodnoty stanovené občany, které se týkaly zlepšení welfare slepic po zákazu užití nezdokonalených klecí. Zvýšení importu po stanovení zákazu bude pravděpodobně nižší než jak se obecně očekává. V sociálně– ekonomické zprávě Evropské komise je uvedeno, že 20% nárůst nákladů, což je procentický nárůst různých nákladů, kterým budou muset producenti čelit při přechodu na volné chovy, způsobí zvýšení importů o 3–4 %. Tento dopad bude pravděpodobně menší, protože nárůst importů vzejde z nízkého základu.

Strategie pro zachování zákazu nezdokonalených klecí a zabezpečení producentů vajec v EU

Evropská komise a vaječný průmysl by měly vytvořit strategii, která umožní zavedení zákazu užití nezdokonalených klecí od 1. 1. 2012 (jak stanoví směrnice) a zároveň také zabezpečí producenty vajec v EU. CIWF Trust navrhuje, aby tato strategie obsahovala následující prvky:

- Komise by měla vyvinout iniciativu a vytvořit společná jednání všech stran průmyslu, spotřebitelů, veřejného sektoru, výrobců potravin a potravinářských služeb, a přesvědčit je o vhodnosti podpoření zákazu užití nezdokonalených klecí.
- Spotřebitelé by měli být vyzýváni k podpoře této důležité reformy pro zajištění dobrých podmínek pro život zvířat a to pouze tím, že budou kupovat neklecová vejce. Nedávný průzkum Eurobarometru k welfare hospodářských zvířat dokládá, že většina EU zákazníků je tomu ochotná.
- Supermarkety, veřejný sektor, zpracovatelé potravin a potravinářské služby by měly obdržet takovou podporu, aby používaly a prodávaly vejce pouze z neklecových systémů. Určité množství supermarketů a potravinových služeb již má takový přístup. Obchodníci hráli velkou úlohu v rámci úspěšného ukončení užití klecových vajec ve Švýcarsku a ve Švédsku.
- Vládní podpora byla nástrojem pro zajištění švýcarského úspěchu v přechodu na neklecová vejce. Členské země EU by měly pomoci zemědělcům s částí nákladů při přechodu na neklecový systém v rámci opatření „Investice v agrárním holdingu“/ "Investment in Agricultural Holdings", které je částí nařízení o rozvoji venkova společné zemědělské politiky.
- EU by měla znovu důrazně usilovat v rámci jednání WTO (Světová obchodní organizace) o zajištění ochrany producentů vajec v EU před importy vajec z klecových systémů. Zvláště by se EU měla (i) snažit zajistit zařazení plateb souvisejících s welfare zvířat v Green Box a (ii) klasifikování části o produkci vajec jako „citlivé“. Klasifikace „citlivé“ by umožnila EU aplikovat nižší tarifní omezení.
- EU by měla rozšířit platnost nařízení, které požaduje, aby vejce a obaly na ně byly v EU označeny podle způsobu chovu, také na vejce importovaná. Existují dobré právní argumenty, aby toto mohlo být provedeno způsobem, který je slučitelný se smlouvou WTO o technických překážkách obchodu (WTO Agreement on Technical Barriers to Trade).

Závěry a doporučení

- Vysoce omezující podmínky v kleci brání tomu, aby se slepice mohly chovat svým přirozeným způsobem, např. hrabat a hledat potravu, hřadovat, popelřit se, snášet vejce do hnízda. Výsledkem je silná frustrace.
- Kostí slepic v klecích křehnou a mnoho slepic tak trpí jejich zlomeninami především při odchytu a přepravě na jatka, asi po roce snášky. Důvodem křehkosti kostí je nulová možnost pohybu, zdvojnásobená stálým požadavkem na vysokou snášku vajec.
- Zákaz používat nezdokonalené klece v EU, který je stanoven na rok 2012 by neměl být odložen. Hospodářským zvířatům byl EU přidělen statut cítící bytosti (1997) a povinnost brát ohled na požadavky welfare hospodářských zvířat je stanovená legislativou EU.
- Vyrovnání zvýšených nákladů produkce vajec v humánnějším neklecovém systému může být dosaženo kombinací vládní podpory a menším zvýšením ceny vajec pro zákazníky. Tato vyšší cena by ale měla dělat jen několik eurocentů na zákazníka týdně.
- CIWF Trust doporučuje, aby strategie navržená v tomto souhrnu byla implementována tak, aby zákaz užití malých nezdokonalených klecí mohl být úspěšně zaveden v roce 2012 bez poškození živobytí producentů vajec v EU.

Důkazy o utrpení slepic v klecích jsou zcela zřetelné a přesvědčivé a jsou podpořeny jak názorem veřejnosti, tak i závěry vědeckých poradců evropské komise Vědeckého výboru pro zdraví a welfare zvířat (Scientific Panel on Animal Health and Welfare). Compassion in World Farming Trust žádá Evropskou unii, aby zajistila zavedení zákazu užití malých klecí bez odkladů, v roce 2012.

Podle materiálu CIWF Trust „The Way Forward for Europe’s Egg Industry: Keeping the Ban on Battery Cages in 2012“
www.ciwf.org

Kde zakoupit vejce neklecová?
Jak mají být vejce označena?
Zjistíte v letáku pro spotřebitele:

Společnost pro zvířata z. o. ČSOP
(Society for Animals)
Lublaňská 18, 120 00 Praha 2
email: s.pro.zvirata@ecn.cz
www.spolecnostprozvirata.cz

nebo na
www.spolecnostprozvirata.cz, odkaz Slepice

